

29.12.23р. 21гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Складні випадки відмінювання іменників.
Закінчення іменників І відміни в орудному відмінку

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

Основний зміст уроку

Вправа на повторення

357. І. Випишіть у колонки іменники, що мають лише: 1) форму однини; 2) форму множини.

Дріжджі, плавання, далеч, командувач, кошти, ясен, Суми, колодязь, гілля, посиденьки, прем'єра, пригода, гарбузиння, Десна, прикрощі, ворота, здоров'я, рушниця, заручини, Кавказ, презентація, цукор, Альпи, скрипаль.

ІІ. Провідмінійте по одному іменнику з кожної колонки (на вибір).

365. Прочитайте речення, поясніть суть допущених помилок. Запишіть речення правильно.

1. На молокозаводі почали випускати якісні сметани. 2. Подружжя має навести лади в хаті. 3. Завдання для контрольної роботи надрукували на різних паперах. 4. Для пошиття одягу вирішили встановити сучасні устаткування. 5. Восени довелося обривати великі бадилля.

- **Опрацюйте §40** за підручником *О. Авраменка* на с. 151. Виконайте усно вправу 368, 369 с. 151 "Спостереження".

**Закінчення іменників
в орудному відмінку**

Таблиця № 78

1. Написання *о, е, є* в закінченнях I та II відмін іменників чоловічого і жіночого роду в орудному відмінку залежить від групи іменника:

Літеру *о* пишемо в закінченнях іменників твердої групи:
сестрою, весною, краном.

Літеру *е* пишемо в закінченнях іменників м'якої та мішаної груп:
вдачею, волею, ношею, площею, кобзарем, товаришем.

Літеру *є* пишемо в закінченнях іменників м'якої групи з основою на *й*:
герой — героєм, мрія — мрією.

2. В орудному відмінку іменників жіночого роду з чистою основою на приголосний (у початковій формі слова) відбувається подовження кінцевого приголосного (що стоїть між голосними):

*мораль — мораллю, велич — величчю, суміш — сумішшю,
молодь — молоддю.*

Подовження не відбувається:

- якщо основа іменника закінчується двома приголосними:

честь — честю, область — областю, чуйність — чуйністю;

- якщо основа іменника закінчується літерами на позначення губних приголосних звуків та *р*:

любов — любов'ю, кіновар — кіновар'ю.

3. Поодинокі іменники в орудному відмінку мають паралельні закінчення *-ами, -ями, -ми*:

*ворітьми — воротами, слізьми — сльозами, дверми — дверима,
колісьми — колесами, гістьми — гостями.*

4. Ненормативним є вживання орудного відмінка діювої особи, себто — *підписано нотаріусом, зроблено мною*. Орудний відмінок виражає знаряддя, за допомоги якого виконано дію, — особа аж ніяк не може бути знаряддям, тому правильно: *нотаріус підписав, я зробив*.

5. Правильно вживаймо:

останнім часом замість *в останній час*;

цими днями замість *на цих днях*;

іншим часом замість *в інший час*.

Практична частина

❖ **Виконайте вправу 2 с. 168**, починаючи зі слова **сінь** і до слова **груша** (іменники треба поставити в орудному відмінку однини).

❖ **Наступні вправи виконайте письмово.**

370. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини. Обґрунтуйте написання.

Вежа, функція, круча, дайвінг, тиша, межа, рілля, мрія, шабля, кухня, гіпотенуза, тополя, директор, алюміній, дощ, калач, календар.

372. I. Спишіть речення, ставлячи виділені іменники в потрібній формі та розставляючи пропущені розділові знаки. Поясніть написання.

1. З нагоди відкриття Тижня книги в Здолбунівській бібліотеці відбулася зустріч із письменником (Сергій) Гридіним (З Інтернету). 2. Літо перелітую осінь перейду, (вишня – О.в. одн.) білітиму в зимньому саду (Т. Коломієць). 3. Між небом і (море) між (спокій) і тривогою ідуть кораблі, високою йдуть дорогою (Б. Олійник). 4. За (господар – О.в. одн.) тік плаче а за (господиня) піч (Нар. творчість). 5. Наразі озимим (ячмінь) засіяно 90 відсотків прогнозованих площ (З Інтернету).

II. Підкресліть у реченнях граматичні основи. Які з речень складні?

374. Пригадайте, у яких випадках приголосні подовжуються. Запишіть подані іменники у формі орудного відмінка однини.

Рось, діагональ, велич, сухість, хліб-сіль, глазур, Керч, подорож, користь, віддаль, паморозь, медаль, любов, спадковість, вуаль, мудрість.



375. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини.

Ювіляр, гончар, комар, столяр, муляр, кулінар, снігур, кобзар, редактор.

ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО

377. Виконайте тестові завдання.

1. Букву **е** треба писати на місці пропуску в обох словах рядка

А вітрищ..м, кварц..м

В танц..м, озимин..ю

Б олен..м, прізвищ..м

Г вілл..ю, корен..м

2. Букву **о** треба писати на місці пропуску в словосполученні

А смачною каш..ю

В смачним лосос..м

Б пахучою вишн..ю

Г зустріч із ювіляр..м

3. Подвоєні букви треба писати у формі **Ор. в.** всіх іменників рядка

А піч, нежить, зустріч

В шампунь, ніч, подорож

Б молодь, сіль, ваніль

Г гордість, грань, гуаш

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ: вправа 376, яка подана нижче.

376. I. Запишіть іменники у формі орудного відмінка однини. Позначте закінчення.

Межа, тиша, мрія, площа, краса, долоня, рілля, свиня, сльоза, Василь, соловей, циркач, іній, ячмінь, журавель, вершник, урожай, слухач.

II. З двома іменниками у формі орудного відмінка (на вибір) складіть і запишіть речення з однорідними членами.